

Svoboda

Svoboda je principiálně vyloučena pankauzalismem, tj. v pojetí, které považuje vše skutečné za následek předchozích příčin; přitom všechny ony předchozí příčiny považuje rovněž za následky ještě dřívějších příčin. Tak to formuloval již Aristotelés, ale onomu sledu následků, které se stávají příčinami dalších následků atd. stanovil konec: někde na začátku je příčina (Aristoteles mluví o jediné prvotní příčině), která už následkem žádné předchozí příčiny není, ale naopak je příčinou všeho dalšího. V rámci tohoto pojetí tedy nemá „svoboda“ naprosto žádného místa. Považujeme-li svobodu za skutečnou a důležitou, musíme pankauzalismus zavrhnout a opustit. To ovšem ještě samo o sobě nemusí znamenat, že opouštíme celé pojetí kauzality; pro to bychom museli najít jiné důvody (a ty vsutku máme). Musíme však připustit, že kauzální nexus není tak hustý a neprodyšný, že v něm nejsou mezery, průliny, jakási volná místa, jimiž do existující sítě kauzálních vztahů může proniknout něco, co není následkem žádné z existujících příčin.

(Písek, 040304-1.)